

Pojistná smlouva

Nepřípustným odchýlením se pojistné smlouvy od pojistných podmínek ve smyslu § 788 odst. 3 obč. zák., je třeba rozumět situaci, že by pojistné podmínky v určité otázce odchylnou úpravu neurčovaly a zároveň by toto odchylné smluvní ujednání nebylo ku prospěchu pojištěného.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 32 Odo 1288/2004, ze dne 24.10.2006)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně B. P. L.. s.r.o., proti žalované G. P. a.s., o zaplacení 223 173,- Kč s příslušenstvím, vedené u Městského soudu v Praze pod sp. zn. 32 Cm 32/2002, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Vrchního soudu v Praze ze dne 23. června 2004, č.j. 9 Cmo 183/2004-76, tak, že rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 23. června 2004, č.j. 9 Cmo 183/2004-76, a rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 20. listopadu 2003, č.j. 32 Cm 32/2002-54, se zrušují a věc se vrací soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Vrchní soud v Praze ve výroku označeným rozsudkem potvrdil rozsudek ze dne 20. listopadu 2003, č.j. 32 Cm 32/2002-54, jímž Městský soud v Praze zamítl žalobu o zaplacení částky 223 173,- Kč s příslušenstvím, rozhodl o nákladech řízení a uložil žalobkyni zaplatit České republice na náhradě nákladů řízení částku 4 500,- Kč (první věta výroku). Dále rozhodl o nákladech odvolacího řízení (druhá věta výroku). Podle obsahu spisu se žalobkyně (a předtím její právní předchůdce S. F.) podanou žalobou (po úpravě žalobního petitu) domáhala po žalované doplacení pojistného plnění ve výši nákladů vynaložených na výměnu elektronické řídicí jednotky (SM Board) jako součásti tzv. osvitové jednotky zn. Crosfield Celix 2000, pro jejíž případ poruchy a poškození uzavřel její právní předchůdce se žalovanou dne 24. července 1998 pojistnou smlouvu. Žalobní nárok odůvodnila tvrzením, že dne 26. listopadu 1998 došlo k poruše uvedené osvitové jednotky, přičemž následující den bylo servisním technikem zjištěno poškození elektronické řídicí jednotky (SM Board) a následkem toho poškození mechanického bubnu (Spinner). Žalovaná jí však odmítla proplatit náklady na výměnu elektronické řídicí jednotky s tím, že pojistné riziko nepůsobilo na předmětné zařízení zvenčí, nýbrž došlo k vnitřní závadě, a proto podle pojistné smlouvy (její klauzule 61, odstavce 1) není povinna plnit.

Odvolací soud vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se i s jeho právními závěry, které z nich dovodil. Mezi účastníky nebylo pochyb o vzniku škody právnímu předchůdci žalobkyně, předmětem sporu bylo posouzení otázky, zda lze vznik škody kvalifikovat jako pojistnou událost či nikoliv. Odvolací soud konstatoval existenci pojistné smlouvy o pojištění tiskařského stroje Du PONT Crosfield Celix 2000 NP 188 ve znění příslušných Všeobecných pojistných podmínek a klauzulí, na něž je v ní odkazováno. Součástí této smlouvy je tak i smluvní ujednání obsažené v klauzuli 61, podle jejíhož prvního odstavce se odškodnění za náhlé a nepředvídatelné poškození nebo zničení elektronického řídicího (resp. regulačního) zařízení poskytne jen tehdy, když pojištěné riziko působilo na předmětné zařízení prokazatelně zvenčí. Skutečnost, že SM Board je elektronickým řídicím zařízením i regulačním zařízením, má odvolací soud za prokázanou znaleckým posudkem, který nechal soud prvního stupně na zodpovězení této otázky vypracovat. Za stavu, kdy v řízení nebylo prokázáno, že k poškození SM Board došlo působením pojištěného rizika zvenčí (ostatně sama žalobkyně tuto možnost při odvolacím jednání

vyloučila), odvolací soud posoudil jako důvodnou obranu žalované, že poškození nastalo bez vnější příčiny, resp. bez působení pojištěného rizika zvenčí. Podle posouzení odvolacího soudu tak nebyly v řízení prokázány předpoklady vzniku povinnosti žalované k poskytnutí plnění v rozsahu odškodnění za zničení elektronického řídicího zařízení tiskařského stroje. Proto zamítavý rozsudek soudu prvního stupně jako věcně správný potvrdil.

Rozsudek odvolacího soudu v celém rozsahu napadla žalobkyně dovoláním z důvodu nesprávného právního posouzení věci. Podle přesvědčení dovolatelky má napadené rozhodnutí ve věci samé po právní stránce zásadní význam, jelikož odvolací soud řešil právní otázku výkladu pojistné smlouvy v rozporu s hmotným právem – konkrétně s ustanovením § 788 odst. 3 občanského zákoníku (dále též jen „obč. zák.“), neboť připustil účelový výklad obsahu pojistné smlouvy a odchytil se od pojistných podmínek v neprospěch pojištěného.

Dovolatelka staví obranu na tvrzení, že předmětem pojistné smlouvy není elektronické řídicí (regulační) zařízení, nýbrž pojištění jedné nedělitelné věci – tiskařského stroje, přičemž z textu pojistné smlouvy ani z dalších ujednání, jež jsou její součástí, nelze dovodit, že by předmět pojištění mohl být pro účely pojištění rozdělen na části, které by měly odlišné pojistné podmínky. Pokud by tomu tak bylo, muselo by být dopředu známo, která část předmětu pojištění je elektronickým řídicím (regulačním) zařízením, jaká je jeho cena a výše pojistného plnění za jeho zničení; tak tomu však nebylo. Dovolatelka poukazuje na účelové zaměňování pojmů (stroje, strojní zařízení, přístroje, elektronicky řízené stroje a elektronicky řízené zařízení) ze strany žalované; tyto pojmy jsou však v pojistné smlouvě a v pojistných podmínkách pro účely likvidace pojistné události rozlišeny, nelze je zaměňovat a platí pro ně různé pojistné podmínky. Tiskařský stroj, který byl předmětem pojistné smlouvy, za elektronické řídicí (regulační) zařízení považovat nelze již z toho důvodu, že se v pojistné smlouvě účastníci dohodli na kategorii pojištěné věci a dále z té prosté skutečnosti, že tiskařský stroj nic neřídí ani nereguluje, ale tiskne. Podle názoru dovolatelky tak nemůže být pochyb o tom, že se klauzule 61 na předmět pojištění nevztahuje. Dovolatelka dále poukazuje na to, že i v případě souladu konstrukce snížení pojistného plnění s pojistnou smlouvou by měla nárok na pojistné plnění za ostatní elektronické obvody, které jsou umístěny na součástkové desce, ale součástí elektronického řídicího (regulačního) zařízení nejsou.

Dovolatelka navrhl, aby odvolací soud zrušil rozsudky soudů obou stupňů a věc vrátil se závazným právním názorem soudu prvního stupně k dalšímu řízení.

Dovolání je v této věci přípustné podle § 237 odst. 1 písm. c) ve spojení s § 237 odst. 3 občanského soudního řádu (dále též jen „o. s. ř.“), neboť směřuje proti rozsudku odvolacího soudu, jímž byl potvrzen v pořadí první rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé a odvolací soud dospěl k závěru, že napadené rozhodnutí má ve věci samé po právní stránce zásadní význam v řešení otázky, zda ujednání v klauzuli 61, odst. 1 pojistné smlouvy se ve smyslu § 788 odst. 3 obč. zák. ve znění účinném do 31. prosince 2004 odchyluje od pojistných podmínek v neprospěch pojištěného, kterou odvolací soud posoudil v rozporu s hmotným právem.

Vzhledem k přípustnosti podaného dovolání Nejvyšší soud nejprve zkoumal, zda řízení netrpí vadami uvedenými v § 229 odst. 1, § 229 odst. 2 písm. a) a b) a § 229 odst. 3 o. s. ř. (tzv. zmatečností), jakož i jinými vadami řízení, které mohly mít za následek nesprávné rozhodnutí ve věci (srov. § 242 odst. 3, větu druhou, o. s. ř.), i když nebyly v dovolání uplatněny. Tyto vady však dovoláním namítány nejsou a odvolací soud je z obsahu spisu neshledal.

Nejvyšší soud proto přezkoumal rozhodnutí odvolacího soudu v napadeném rozsahu (srov. § 242 odst. 1 o. s. ř.), jsa vázán uplatněným dovolacím důvodem včetně toho, jak jej dovolatelka obsahově vymezila (srov. § 242 odst. 3, větu první, o. s. ř.). Nejvyšší soud se proto zabýval správností právního posouzení věci zpochybňovaného dovolatelkou.

Právní posouzení věci je činnost soudu, spočívající v podřazení zjištěného skutkového stavu pod hypotézu (skutkovou podstatu) vyhledané právní normy, jež vede k učinění závěru, zda a komu soud právo či povinnost přizná či nikoliv.

Nesprávným právním posouzením věci je obecně omyl soudu při aplikaci práva na zjištěný skutkový stav (skutková zjištění), tj. jestliže věc posoudil podle právní normy, jež na zjištěný skutkový stav nedopadá, nebo právní normu, sice správně určenou, nesprávně vyložil, případně ji na daný skutkový stav nesprávně aplikoval.

Dovolací soud nesouhlasí s dovolatelkou potud, zastává-li v obecné rovině názor, že pro určitou část věci, která je předmětem pojištění, nelze sjednat zvláštní (odchylné) předpoklady při vymezení pojistné události, z níž vzniká právo na pojistné plnění, jelikož takový závěr z příslušných ustanovení občanského zákoníku upravujících pojištění, ani z předmětných pojistných podmínek nevyplývá.

Jinou otázkou ovšem je, zda sjednáním zvláštních předpokladů při vymezení pojistné události týkající se části pojištěné věci, k čemuž došlo ujednáním v prvním odstavci klauzule 61, nedošlo k nepřijatelné odchylné úpravě od pojistných podmínek, které jsou neoddělitelnou součástí pojistné smlouvy uzavřené mezi právním předchůdcem žalobkyně a žalovanou.

Ustanovení § 788 odst. 3 obč. zák., které má kogentní charakter, totiž stanoví, že v pojistné smlouvě se lze od pojistných podmínek odchýlit jen v případech v nich určených. V jiných případech se lze odchýlit jen, pokud je to ku prospěchu pojištěného.

Tímto nepřijatelným odchylením se pojistné smlouvy od pojistných podmínek je třeba rozumět situaci, že by pojistné podmínky v určité otázce odchylnou úpravu neurčovaly a zároveň by toto odchylné smluvní ujednání nebylo ku prospěchu pojištěného. Ve prospěch pojištěného se tak lze v pojistné smlouvě odchýlit vždy.

Z odůvodnění napadeného rozsudku se podává, že odvolací soud při posuzování věci ustanovení § 788 odst. 3 obč. zák. zcela opomenul. Zejména nezkoumal, zda pojistné podmínky připouštěly, že se lze od nich v pojistné smlouvě odchýlit při vymezení pojistné události tak, jak je sjednáno v klauzuli 61, odst. 1 smlouvy, a pokud nikoli, zda odchylné stanovení předpokladů při vymezení pojistné události týkající se elektronického řídicího (regulačního) zařízení v klauzuli 61, odst. 1 je ku prospěchu pojištěného.

Vyšel-li odvolací soud při posuzování žalobního nároku z ujednání v klauzuli 61, odst. 1 smlouvy, aniž ho poměřil ustanovením § 788 odst. 1 obč. zák., nelze než dospět k závěru, že jeho právní posouzení je neúplné a tudíž nesprávné a že dovolací důvod nesprávného právního posouzení věci podle § 241a odst. 2 písm. b) o. s. ř. byl v souzené věci naplněn. Nejvyšší soud proto, aniž nařizoval jednání (§ 243a odst. 1, věta první, o. s. ř.), napadený rozsudek odvolacího soudu zrušil (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, o. s. ř.). Jelikož důvody, pro které bylo zrušeno rozhodnutí odvolacího soudu, platí i na rozhodnutí soudu prvního stupně, zrušil Nejvyšší soud i je a věc vrátil soudu prvního stupně k dalšímu řízení (§ 243b odst. 3 o. s. ř.).

Další články:

- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)
- [Důkazní břemeno](#)
- [Dokazování, neúčinnost právního jednání](#)
- [Katastr nemovitostí](#)
- [Náhrada za ztrátu na výdělku \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)